

ŞENER AKTÜRK

5 soruda Türkiye-Rusya ilişkilerinde yeni dönem

1) 15 Temmuz darbe girişimi sonrası Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ilk yurt dışı seyahatini Rusya'ya yapması ne anlama geliyor?

Bu ziyaretin sembolik ve somut olmak üzere üç farklı anlamı olabilir. Birincisi, darbe girişimi sonrasında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı arayarak [Türkiye](#)'nin meşru hükümetine desteğini ileten ilk devlet başkanlarından Putin'e bir nevi teşekkür ziyareti olarak yorumlanabilir. İkincisi, Gülen'i ve FETÖ'yü himaye etmekten vazgeçeceğine dair herhangi bir işaret vermeyen ABD'ye karşı, [Türkiye](#)'nin başka jeopolitik seçenekleri olduğunu hatırlatan bir ziyaret. Üçüncüsü ve somut olarak en önemlisi, Akkuyu Nükleer Santrali başta olmak üzere akamete uğramış ortak projelerin yanı sıra ticaret ve turizm dahil ikili ilişkilerin canlandırılmasına yönelik bir irade beyanı anlamına geliyor.

2) Türkiye-Rusya ilişkileri uçak düşürülme hadisesinden önceki seviyeye dönebilecek mi?

[Türkiye](#)-Rusya ilişkileri uçak düşürülme hadisesinden önceki seviyeye dönebilir. Fakat esas soru, o seviyenin de üzerine çıkıp çıkamayacağına düğümleniyor. Çünkü 2008-2015 döneminde Türkiye ve Rusya arasında Gürcistan, Ukrayna ve Suriye'de Rusya'nın doğrudan veya dolaylı müdahil olduğu savaşlar nedeniyle, yüksek seviyede ekonomik işbirliği ile jeopolitik çatışma dinamikleri eş zamanlı ve çelişkili bir şekilde atbaşı gidiyordu. Fakat eğer Suriye ve Kırım konusunda iki ülke anlaşabilirse, ilişkiler 2015 öncesinden de daha yüksek bir seviyeye çıkabilir.

3) Suriye'deki mevcut durum devam ederken ilişkilerin iyileşmesi mümkün mü?

İyileşmesi mümkün ama belli bir seviyenin üzerine çıkması mümkün değil. Sovyetler Birliği çöktüğünden bu yana aynı çelişki söz konusu: Türkiye için Rusya, ekonomik yatırımlar, ticaret ve turizm gibi alanlarda neredeyse en önemli ortak haline geldiği halde, jeopolitik nüfuz alanları konusunda rakip olarak çatışmaya devam ediyor ki bu da iki ülkenin askeri ve ekonomik güç yansıtma potansiyeli düşünülecek olursa realist bakış açısından açıklanabilir bir durum. Ancak Suriye başta olmak üzere Kırım ve Kafkasya'da Türkiye'nin de önceliklerini gözetten bir uzlaşmaya varılabilirse Türk-Rus ilişkilerinde jeopolitik çıkarların da örtüştüğü bir üst seviyeye sıçramak mümkün olur. Mesela Rusya, Türkiye'nin Kırım'da Tatarların dil ve kültürünün canlı tutulmasında bir dost ülke olarak katkıda bulunmasına müsaade edebilir. Gürcistan'da Türkiye'nin Rusya'yı tehdit etmeyen ekonomik ve kültürel tasarruflarına engel olmayarak destek olabilir. En önemlisi de Suriye'de PYD'yi desteklemekten vazgeçebilir ve belirli bölgeleri

muhaliflere yaşam alanı olarak bırakan, muhaliflerle rejim arasında güç paylaşımını öngören bir formüle razı olabilir. Şu anda Türkiye ve Rusya arasında böylesi bir büyük jeopolitik uzlaşının uzağındayız ama böylesi bir uzlaşım imkansız değil.

4) Türkiye-Rusya ilişkilerinin düzelmesinde hangi motivasyonlar ön plana çıktı?

Rusya açısından en başta Batı ittifakının askeri, siyasi ve ekonomik kuşatmasını yarmak, Türkiye'yle ilişkilerini düzeltmesi için en önemli motivasyon. Rusya'nın Batı ittifakıyla örneğin Baltık ülkeleri veya Ukrayna cephesinde doğrudan veya dolaylı bir sıcak çatışması durumunda, en azından Suriye, Kafkasya ve Karadeniz yönünden Rus çıkarlarına karşı Türkiye kaynaklı bir tehdit gelmemesini sağlamak yeterince önemli bir motivasyon.

Türkiye açısından da bir yandan Batı kaynaklı olduğundan haklı olarak şüphelenilen FETÖ'nün darbe teşebbüsü ve bunun olası artçı saldırılarına karşı teyakkuza geçmişken, PKK-PYD kaynaklı teröre Rusya'nın destek vermemesini sağlamak önemli bir motivasyon. Ekonomik olarak da ikili ticaretin ve turizmin tekrar canlanması ve alternatif doğalgaz boru hattı projelerinin gündeme gelmesi iki ülkeyi de rahatlatabilecek dolayısıyla da ilişkilerin düzelmesini motive edecek faktörler. Türkiye açısından Akkuyu Nükleer Santrali, ikili ilişkilerin düzelmesi konusunda Rusya'nın samimiyetini ve ciddiyetini ölçebileceği bir konu olabilir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın vurguladığı üzere Akkuyu Nükleer Santrali projesi başlangıçta hedeflenen proje takvimine göre çok gecikti ve bunun da sebebi belki de Rusya'nın Türkiye'ye güvenmediği için inşaatı bugüne kadar özellikle geciktirmiş olması.

Son olarak, Türkiye'nin 15 Temmuz darbe girişiminden sonra eski ve yeni uluslararası ittifaklarının temel önkoşulu şeklinde, FETÖ, PKK, DHKP-C ve DAİŞ gibi Türkiye'ye karşı faaliyette bulunan terör örgütlerinin kesinlikle himaye edilmemesini daha fazla vurgulayacağını tahmin ediyorum.

5) Batı ilişkilerin tekrar kurulmasını nasıl karşıladı?

Batı ittifakını, Türkiye'nin kuruluş döneminden (hatta daha öncesinden) itibaren tedirgin eden iki jeopolitik tercih Türkiye'nin Pan-İslamist olması veya Türkiye'nin Rusya'yla müttefik olmasıdır. Dolayısıyla diplomatik dilde elbette Türk- Rus ilişkilerinin iyileşmesinden rahatsız olduklarını söyleyemeyecek olsalar da Batılıların tedirgin olmaları doğal. Üstelik çok yakın dönemde Türkiye Suriye üzerinden Rusya'yla çatıştığı, "Rusya'yla uzlaşım" mesajı veren Batılılar da vardı ki şimdi bu tavsiyelerinin tam tersini söylemeleri kendi açılarından büyük çelişki olur. Haziran'da Polonya'da gerçekleşen NATO tatbikatı ve Ukrayna'ya ek olarak Baltık ülkeleri üzerinden bir NATO-Rusya çatışmasının yaklaştığı öngörülerinin yapıldığı bir dönemde, Türkiye'nin içinde yer almadığı bir koalisyonla Rusya'ya karşı başarılı olunması zor olacaktır.

Yine bu minvalde, Türkiye'nin NATO'dan çıkarılabileceğine yönelik bazı beyanatların blöf olduğunu düşünüyorum. İçinde Türkiye'nin olmadığı bir NATO'nun Rusya'ya karşı caydırıcılığı çok azalır. Türkiye'nin ayrılmasının NATO'ya vereceğine zararın, Britanya'nın ayrılmasının AB projesine verdiği zarardan daha büyük olacağını tahmin ediyorum. Yine aynı sebepten dolayı Rusya, Türkiye'nin NATO'dan ayrılması veya çıkartılması suretiyle NATO'nun çökertilmesini en çok arzulayacak ülkelerin başında gelir.

Yasal Uyarı: Yayınlanan köşe yazısı/haberin tüm hakları *Turkuvaz Medya Grubu'na* aittir. Kaynak gösterilse veya habere aktif link verilse dahi köşe yazısı/haberin tamamı ya da bir bölümü kesinlikle kullanılamaz.

Ayrıntılar için lütfen tıklayın.

YAZARIN ÖNCEKİ YAZILARI

Tüm Yazıları >

> **Türkiye-Rusya ilişkilerinde yeni dönem mi? (18.6.2016)**

> **Türkiye-Rusya savaşı mümkün mü? (28.11.2015)**

> Türk üst kimliđi (22.9.2012)

SABAH

SABAH